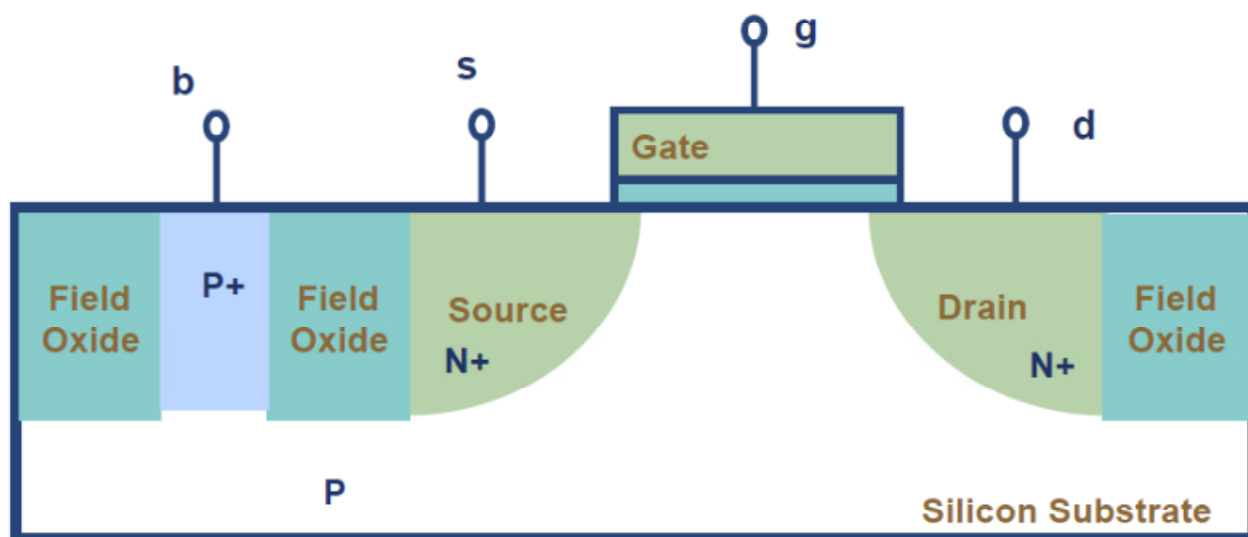

MOSFET NA VISOKIM UČESTANOSTIMA

Na visokim učestanostima se gotovo isključivo koriste N-kanalni MOSFET-ovi jer je na sobnoj temperaturi pokretljivost elektrona oko 2.5 puta veća od pokretljivosti šupljina.

Nazivi elektroda su:

G = gejt	g = gate
S = sors	s = source
D = drejn	d = drain
B = osnova	b = bulk

IZLAZNE KARAKTERISTIKE MOSFETA

Struja drejna MOSFET-a u omskoj i triodnoj oblasti je:

$$i_D = B \left[(v_{GS} - V_T)v_{DS} - \frac{v_{DS}^2}{2} \right]$$

$$v_{GS} \geq V_T$$

$$v_{GD} \geq V_T$$

$$v_{GS} - V_T \geq v_{DS}$$

Struja drejna u oblasti zasićenja je:

$$i_D = \frac{B}{2} (v_{GS} - V_T)^2 (1 + \lambda v_{DS})$$

$$i_D \cong \frac{B}{2} (v_{GS} - V_T)^2$$

$$v_{GS} \geq V_T$$

$$v_{GD} < V_T$$

$$v_{DS} \geq v_{GS} - V_T$$

gde je:

$$B = \frac{\mu_n C_{ox} W}{L}$$

μ_n = pokretljivost elektrona (slobodnih nosilaca naelektrisanja)

C_{ox} = površinska kapacitivnost gejta

W = širina kanala

L = dužina kanala

V_T = napon praga

$$C_{ox} = \frac{\epsilon_{ox}}{t_{ox}} = \frac{C_{gk}}{S_g}$$

ϵ_{ox} = dielektrična konstanta (permitivnost) oksida

t_{ox} = debljina oksida

C_{gk} = kapacitivnost između gejta i kanala

S_g = površina gejta

MODEL ZA MALE SIGNALE MOSFETA

Parametri MOSFET-a u modelu za male signale su:

g_m = transkonduktansa

r_{ds} = izlazna otpornost

g_{mb} = modulacija transkonduktanse usled modulacije napona praga

$$g_m = \left. \frac{\partial i_D}{\partial v_{GS}} \right|_{v_{DS} = V_{DSQ} = \text{const}} \cong B(v_{GS} - V_T) = B \sqrt{\frac{2i_D}{B}}$$

$$g_m = \sqrt{2Bi_D}$$

$$r_{ds} = \left. \frac{\partial i_D}{\partial v_{DS}} \right|_{v_{GS} = V_{GSQ} = \text{const}} = \frac{B}{2}(v_{GS} - V_T)^2 \lambda = \frac{\lambda i_D}{1 + \lambda v_{DS}} = \frac{i_D}{\frac{1}{\lambda} + v_{DS}}$$

$$r_{ds} \cong \lambda i_D$$

$$V_T(V_{BS}) = V_{T0} + \gamma \left(\sqrt{2\phi_p - V_{BS}} - \sqrt{2\phi_p} \right)$$

$$\gamma = \frac{\sqrt{2q\epsilon_{ox}N_A}}{C_{ox}}$$

ϕ_p = potencijal površine

q = elementarno naelektrisanje elektrona

N_A = koncentracija akceptora u osnovi (supstratu)

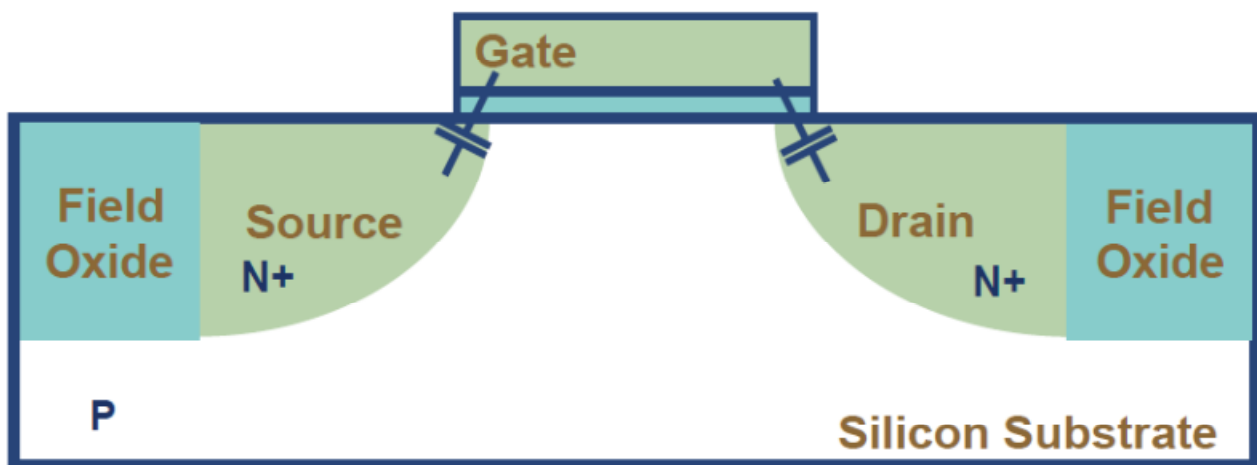
$$g_{mb} = \left. \frac{\partial i_D}{\partial v_{BS}} \right|_{\substack{v_{GS} = V_{GSQ} = \text{const} \\ v_{DS} = V_{DSQ} = \text{const}}} = B(v_{GS} - V_T) \left. \frac{\partial V_T}{\partial v_{BS}} \right|_{\substack{v_{GS} = V_{GSQ} = \text{const} \\ v_{DS} = V_{DSQ} = \text{const}}}$$

$$g_{mb} = B(v_{GS} - V_T) \frac{-\gamma}{2\sqrt{2\phi_p - V_{BSQ}}} = \frac{-\gamma \cdot g_m}{2\sqrt{2\phi_p - V_{BSQ}}}$$

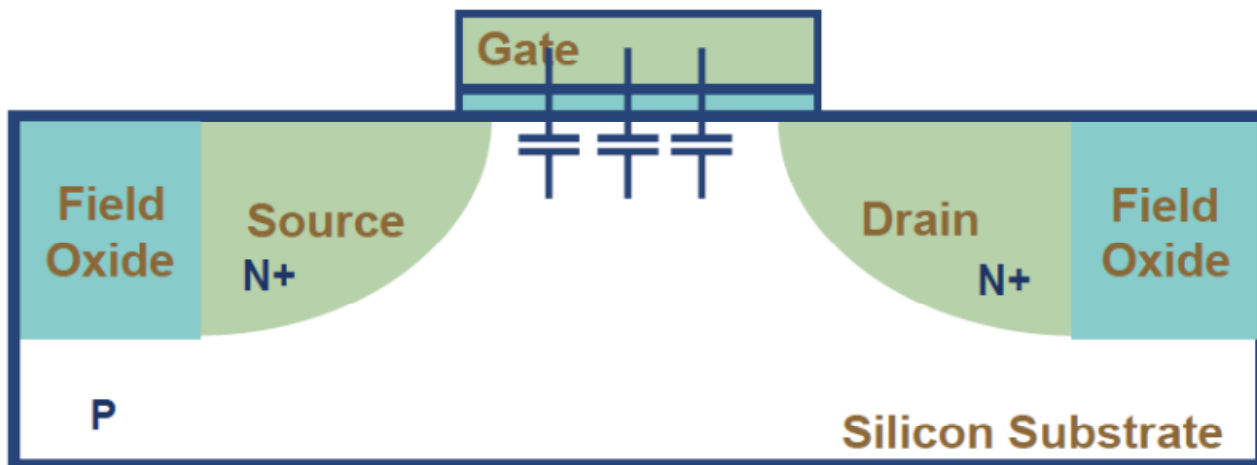
Parazitarne kapacitivnosti su:

C_{gs} = parazitna kapacitivnost koja potiče od preklapanja gejta i sorsa

C_{gd} = parazitna kapacitivnost koja potiče od preklapanja gejta i drejna

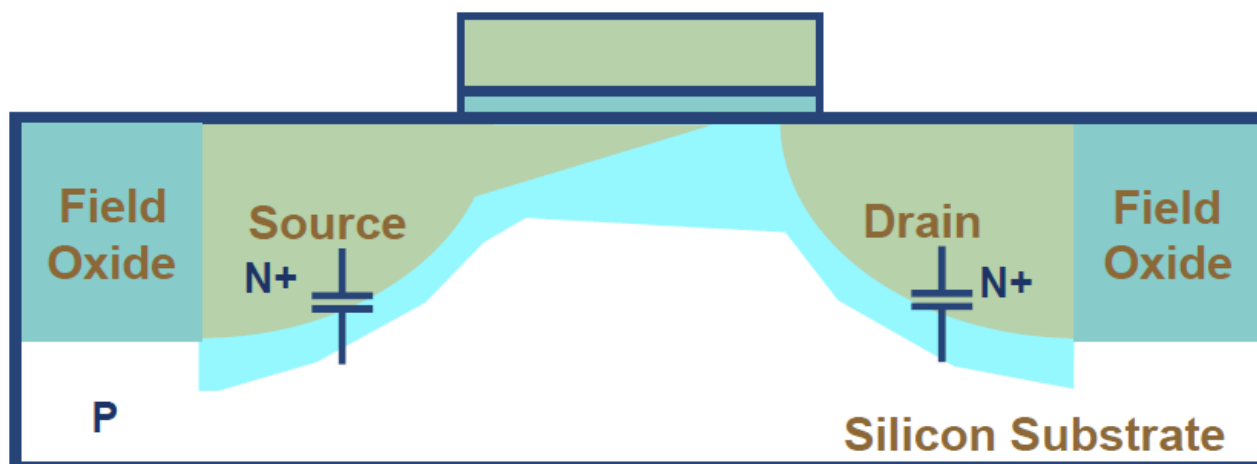

C_{gb} = parazitna kapacitivnost između gejta i osnove (supstrata)

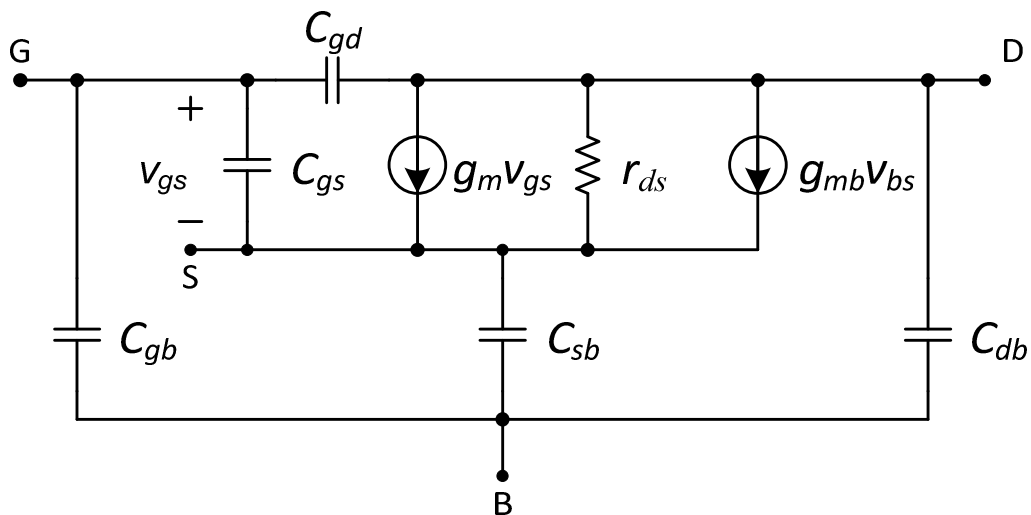

C_{sb} = parazitna kapacitivnost oblasti prostornog tovara sorsa i osnove (supstrata)

C_{db} = parazitna kapacitivnost oblasti prostornog tovara drejna i osnove (supstrata)

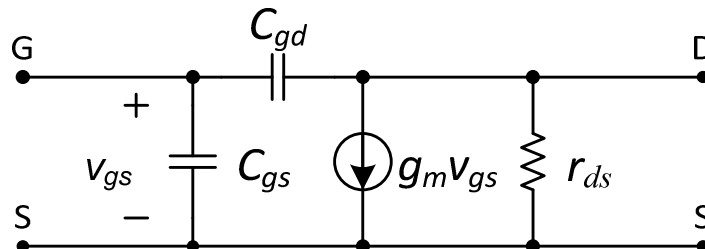
Kompletan model za male signale MOSFET-a je:

Parazitarne kapacitivnosti C_{gb} , C_{sb} i C_{db} koji potiču od efekta osnovne (supstrata) nisu od značaja pri radu MOSFET-a na visokim učestanostima i koriste se samo kada sors nije vezan za supstrat.

Strujni izvor $g_{mb}v_{bs}$ koji potiče od efekta osnovne (supstrata) se takođe koristi samo kada sors nije vezan za supstrat.

Pojednostavljen model za male signale je:

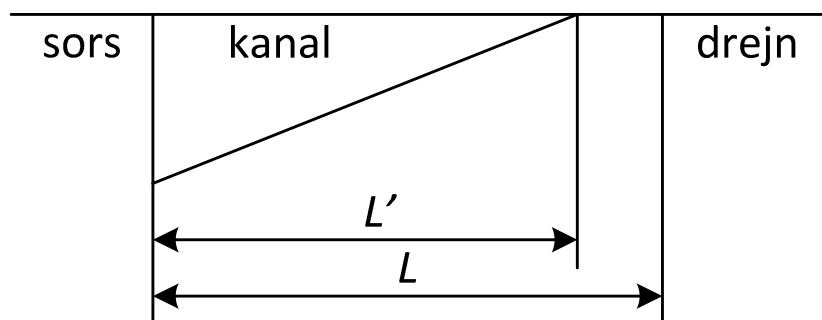
S obzirom da su svi parametri modela za male signale nezavisni od učestanosti, zaključak bi bio da je MOSFET pogodan za rad na visokim učestanostima, ali tada se javljaju drugi problemi:

t_p = vreme preleta slobodnih nosilaca naelektrisanja kroz kanal

$$\omega_g = \frac{1}{t_p} = 2\pi f_g = \text{maksimalna radna učestanost}$$

U početku razvoja elektronike su se za rad na visokim učestanostima više koristili bipolarni tranzistori. MOSFET je mogao da radi na visokim učestanostima tek kasnije sa poboljšanjem tehnoloških procesa proizvodnje i postepenim skraćivanjem dužine kanala sa 20 μm 1960. godine na svega 3 nm u 2003. godini, korišćenjem Si tehnologije, uz povremeno korišćenje drugih materijala kao što su GaAs i GaN na dijamantu koji mogu da rade i na THz učestanostima.

Iako u režimu zasićenja dolazi do skraćivanja kanala pri drejnu, slobodni nosioci (elektroni) moraju da pređu ceo kanal dužine L .

Vreme preleta t_p slobodnih nosilaca naelektrisanja kroz kanal je moguće proceniti:

$$|E| = \frac{V_K}{L}$$

E = električno polje u kanalu

V_K = napon duž kanala na dužini L'

L = ukupna dužina kanala

L' = dužina skraćenog kanala

$$\bar{v} = \mu_n |E|$$

$\bar{v}$ = srednja brzina slobodnih nosilaca naelektrisanja (elektrona) u kanalu

μ_n = pokretljivost slobodnih nosilaca naelektrisanja (elektrona)

$$t_p = \frac{L}{\bar{v}}$$
$$t_p = \frac{L}{\mu_n |E|} = \frac{L}{\mu_n \frac{V_K}{L}}$$
$$t_p = \frac{L^2}{\mu_n V_K}$$

U omskoj i triodnoj oblasti važi:

$$V_K = V_{DS}$$
$$t_p = \frac{L^2}{\mu_n V_{DS}}$$

U oblasti zasićenja važi:

$$V_K = V_{GS} - V_T$$
$$t_p = \frac{L^2}{\mu_n (V_{GS} - V_T)} = \frac{L^2}{\mu_n \frac{g_m}{B}} = \frac{BL^2}{\mu_n g_m} = \frac{\mu_n C_{ox} W}{L} \frac{L^2}{\mu_n g_m} = \frac{C_{ox} WL}{g_m}$$
$$t_p = \frac{C_{gk}}{g_m}$$

Imajući u vidu da je:

$$\omega_g = \frac{1}{t_p} = 2\pi f_g$$

$$\omega_g = \frac{g_m}{C_{gk}}$$

Moguće je zaključiti sledeće:

$$\mu_n \uparrow \Rightarrow t_p \downarrow \Rightarrow \omega_g \uparrow$$

$$L \downarrow \Rightarrow t_p \downarrow \Rightarrow \omega_g \uparrow$$

$$g_m \uparrow \Rightarrow t_p \downarrow \Rightarrow \omega_g \uparrow$$

$$C_{gk} \downarrow \Rightarrow t_p \downarrow \Rightarrow \omega_g \uparrow$$